

Sag C-385/20

Sammendrag af anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 98, stk. 1, i Domstolens procesreglement

Dato for indlevering:

12. august 2020

Forelæggende ret:

Juzgado de Primera Instancia n° 49 de Barcelona (Spanien)

Afgørelse af:

7. juli 2020

Sagsøgere:

EL

TP

Sagsøgt:

CaixaBank, S.A.

Hovedsagens genstand

Urimelige kontraktvilkår i aftaler, der indgås mellem erhvervsdrivende og forbrugere – retslig ugyldighedserklæring – sagsomkostninger – fastsættelse af sagsomkostninger

Genstand og retsgrundlag for forelæggelsen

Foreneligheden af en national lovgivning og retspraksis på området for fastsættelse af sagsomkostninger med Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugerftaler. Retsgrundlaget er artikel 267 TEUF.

De præjudicielle spørgsmål

1. Er den fortolkning i retspraksis af artikel 251, artikel 394, stk. 3 og artikel 411 i Ley de Enjuiciamiento Civil (lov om civil retspleje), der er fastlagt i Decreto de 1 de octubre de 2019 (dekret af 1.10.2019), og hvorefter det beløb, som tvisten omhandler, sidestilles med den økonomiske interesse i sagen og følgelig fører til en nedsættelse af de salærer, som en forbruger har betalt til sin advokat på grundlag af et fast beløb (18 000 EUR), der er fastsat ved lov udelukkende for et beløb, der ikke kan anslås, og ikke for et ubestemt beløb, i strid med artikel 6, stk.1, og artikel 7, stk.1, [i direktiv 93/13/EØF], idet den ikke kan genoprette den faktiske og retlige situation, som forbrugeren ville have befundet sig i uden det nævnte vilkår, selv om der til dennes fordel foreligger en erklæring fra en ret om, at kontraktvilkåret er urimeligt, og idet den ikke fjerner et urimeligt proceduremæssigt krav vedrørende en begrænsning af omkostningerne, hvor det ville sikre forbrugeren de mest passende og effektive midler til en legitim udøvelse af dennes rettigheder, hvis dette krav fjernes[?]

2. Er artikel 394, stk. 3, i Ley de Enjuiciamiento Civil (lov om civil retspleje) i sig selv i strid med direktivets artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, og gør den det umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt at udøve de rettigheder for retsinstanser, som det nævnte direktiv tillægger forbrugerne, idet den begrænsning, som den nævnte artikel pålægger forbrugeren, hvorefter denne skal bære en del af sine egne sagsomkostninger, medfører, at det ikke er muligt at genoprette den faktiske og retlige situation, som forbrugeren ville have befundet sig i uden det nævnte vilkår, selv om der til dennes fordel foreligger en erklæring fra en ret om, at kontraktvilkåret er urimeligt, og idet den ikke fjerner et urimeligt proceduremæssigt krav vedrørende en begrænsning af omkostningerne, hvor det ville sikre forbrugeren de mest passende og effektive midler til en legitim udøvelse af dennes rettigheder, hvis dette krav fjernes[?]

Anførte EU-retlige forskrifter

Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler. 24. betragtning, artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1.

Domstolens dom af 9. december 2003 (C-129/00, ECLI:EU:C:2003:656), af 5. december 2013 (C-413/12, ECLI:EU:C:2013:800), præmis 30, af 21. december 2016 (C-154/15, ECLI:EU:C:2016:980), præmis 53-56 og 61 og af 13. september 2018 (C-176/17, ECLI:EU:C:2018:711).

Anførte nationale retsfor skrifter

Ley de Enjuiciamiento Civil (lov om civil retspleje):

»Artikel 243. Praksis vedrørende fastsættelse af sagsomkostninger.

1. I alle sager og instanser fastsættes sagsomkostningerne af Letrado del Tribunal (juridisk assistent) ved den ret, for hvilken henholdsvis sagen eller appelsagen er indbragt, eller i givet fald af Letrado de la Administración de Justicia (justitssekretær) ved den ret, der er ansvarlig for fuldbyrdelsen.

[...]

Letrado de la Administración de Justicia (justitssekretær) nedsætter salæret til advokater og andre rådgivere, der ikke er underlagt faste omkostnings- eller honorartakster, når de krævede beløb overstiger den grænse, der er fastsat i artikel 394, stk. 3, og det ikke er blevet fastslået, at den part, der tilpligtes at betale sagsomkostningerne, har udvist en chikanøs adfærd.«

»Artikel 394. Betaling af sagsomkostningerne i første instans.

1. I kontradiktoriske sager betaler den part, som ikke har fået medhold i alle sine påstande, sagsomkostningerne i første instans, medmindre retten med en behørig begrundelse finder, at sagen rejste alvorlig retlig eller faktisk tvivl.

[...]

3. Når den part, der har tabt sagen, i medfør af bestemmelserne i denne artikels stykke 1, tilpligtes at betale sagsomkostningerne, kan denne for så vidt angår vederlag til advokater eller andre rådgivere, der ikke er underlagt faste omkostnings- eller honorartakster, alene tilpligtes at betale et samlet beløb, der ikke overstiger en tredjedel af det i sagen omtvistede beløb, til hver af de parter i sagen, hvis omkostninger han er blevet tilpligtet at betale; alene med henblik herpå skal de krav, hvis beløb ikke kan anslås, fastsættes til 18 000 EUR, medmindre retten på grund af sagens kompleksitet bestemmer andet.«

»Artikel 251. Regler for fastsættelse af beløbets størrelse.

Beløbets størrelse fastsættes på grundlag af kravets økonomiske interesse, som beregnes i overensstemmelse med følgende regler:

1. Såfremt der kræves et bestemt pengebeløb, er kravets beløb repræsenteret af dette pengebeløb, og i mangel af fastsættelse af et beløb, selv relativ fastsættelse, anses kravet for at være et ubestemt beløb.

[...]

8. I verserende sager vedrørende et gældsstruments eksistens, gyldighed eller effektivitet beregnes dets værdi på grundlag af det samlede skyldige beløb, selv om dette betales i rater. Det nævnte vurderingskriterium finder anvendelse på de procedurer, hvis formål er oprettelse, ændring eller ophør af et gældsinstrument eller en personlig rettighed, forudsat at en anden regel i den nævnte artikel ikke finder anvendelse.«

»Artikel 253. Udtryk for beløbets størrelse i stævningen.

[...]

3. Såfremt en sagsøger ikke kan fastsætte beløbets størrelse, ej heller relativt, fordi genstanden for søgsmålet ikke har økonomisk interesse, da den nævnte interesse ikke kan beregnes i overensstemmelse med nogen af de retlige regler vedrørende fastsættelse af beløbets størrelse, eller fordi dette beløb, selv om der findes en beregningsregel, der finder anvendelse, ikke kunne fastsættes på tidspunktet for sagens anlæggelse, behandles denne i overensstemmelse med reglerne for den almindelige procedure.«

»Artikel 411. Fastholdelse af jurisdiktion.

De ændringer, der når sagen er indledt, indtræder med hensyn til parternes bopæl, det omtvistede forhold og sagens genstand, ændrer ikke den jurisdiktion og kompetence, som afgøres på baggrund af, hvad der er fastslået på påbegyndelsestidspunktet for litispændelsen.«

Kort fremstilling af de faktiske omstændigheder og retsforhandlingerne

- 1 EL og TP (herefter »sagsøgerne«) anlagde sag ved den forelæggende ret med påstand om, at den låneaftale med pant i fast ejendom, som de havde optaget i banken Caixabank, S.A. (herefter »sagsøgte«), blev erklæret delvist ugyldig.
- 2 I den del af stævningen, der vedrører beløbets størrelse, anførte sagsøgerne, at beløbet var ubestemt i henhold til bestemmelserne i artikel 253 i Ley de Enjuiciamiento Civil (lov om civil retspleje, herefter »loven om civil retspleje«). Letrado de la Administración de Justicia (justitssekretær, herefter »justitssekretæren«) anførte det følgende i dekretet om antagelse af søgsmålet til realitetsbehandling: »for så vidt angår sagens karakter har sagsøgerne i overensstemmelse med bestemmelserne i artikel 253, stk. 2, i loven om civil retspleje anført, at kravets beløb er ubestemt, hvorfor sagen skal behandles efter den almindelige procedure i henhold til artikel 249 i loven om civil retspleje«.
- 3 Den 29. november 2018 afsagde den forelæggende ret en dom, hvori den erklærede låneaftalen med pant i fast ejendom delvist ugyldig, for så vidt angår aftalerne vedrørende valuta, og pålagde sagsøgte at betale sagsomkostningerne.
- 4 Efter denne retslige ugyldighedserklæring på grund af urimelighed blev der indledt en særskilt procedure med henblik på fastsættelse af sagsomkostningerne, som bliver udført af justitssekretæren. Ved dekret af 1. oktober 2019 imødekom denne den begæring vedrørende fastsættelse af sagsomkostningerne, som sagsøgte havde indgivet. I det nævnte dekret var fastsat, at det beløb, der skal tages udgangspunkt i med henblik på at fastsætte den del af salærene til sagsøgernes advokat, som sagsøgte skal betale, er på 30 000 EUR, og at der med henblik på at fastsætte den procesfuldmægtiges betaling skal tages udgangspunkt i et beløb på

18 000 EUR. Disse beløb følger for så vidt angår salærerne til sagsøgernes advokat af kriterium 15 i de vejledende kriterier for Ilustre Colegio de la Abogacía de Barcelona (advokatsamfundet i Barcelona, Spanien) vedrørende sager om ubestemte beløb og for så vidt angår den procesfuldmægtige af bestemmelserne i artikel 394, stk. 3, i loven om civil retspleje.

- 5 Sagsøgerne har anlagt sag ved den forelæggende ret om revision af dekretet af 1. oktober 2019, eftersom de er af den opfattelse, at den nationale lovgivning og retspraksis, der ligger til grund for det nævnte dekret med henblik på at fastsætte sagsomkostningerne, er uforenelig med EU-lovgivningen om urimelige kontraktvilkår.
- 6 Eftersom den forelæggende ret er i tvivl om afgørelsen af denne sag, har den besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen de foreliggende præjudicielle spørgsmål.

De væsentligste argumenter, der anføres af hovedsagens parter

- 7 Sagsøgerne er af den opfattelse, at den foreliggende anmodning om præjudiciel afgørelse er af afgørende betydning for at sikre beskyttelsen af forbrugerne. Efter sagsøgernes opfattelse er en nedsættelse af de omkostninger, der er kvalificeret på grundlag af tvistens økonomiske interesse (uanset om den er bestemt eller ubestemt fra begyndelsen), i strid med effektivitetsprincippet, for så vidt som de indebærer en betydelig belastning for forbrugeren med hensyn til omkostningerne, og tilsidesætter ligeledes princippet om, at urimelige kontraktvilkår ikke er bindende, som fastsat i artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13/EØF, idet det tillader, at forbrugeren skal bære en omkostning, der følger af en procedure, hvorunder et kontraktvilkår er blevet kendt urimeligt. Sagsøgerne har henvist til præmis 61 i Domstolens dom af 21. december 2016, Gutiérrez Naranjo m.fl. (C-154/15, ECLI:EU:C:2016:980), hvori det blev fastslået, at forbrugeren skal holdes skadesløs, hvilket medfører »genoprettelse af den [faktiske og retlige situation], som forbrugeren ville have befundet sig i uden det nævnte vilkår«.
- 8 Ifølge sagsøgerne kan en sådan nedsættelse desuden give anledning til en forskelsbehandling i forhold til andre forbrugere, som holdes skadesløse i procedurer, hvorunder det fastslås, at et kontraktvilkår er ugyldigt, fordi det er urimeligt, og i forhold til de finansielle institutioner, som i Spanien historisk har opgjort deres omkostninger i forhold til den samlede værdi af det, som de skylder i forbindelse med realisering af pant i fast ejendom. I forbindelse med de finansielle institutioner er sagsøgerne af den opfattelse, at den nævnte skævhed mellem parterne kan medføre en overtrædelse af ækvivalensprincippet, hvorefter der i lignende situationer, der er undergivet national ret (i det foreliggende tilfælde finansielle institutioners realisering af pant i fast ejendom), skal gælde tilsvarende regler, der i det foreliggende tilfælde ikke medfører en mindre gunstig situation for forbrugeren. Endelig har sagsøgerne anført, at en nedsættelse af omkostningen for den erhvervsdrivende, der har affattet de urimelige kontraktvilkår, i stedet for

en afskrækkende virkning kan tilskynde til indføjelser af urimelige vilkår i dennes kontrakter og efterfølgende føre til et stort antal sager vedrørende disse vilkår.

- 9 Sagsøgte er af den opfattelse, at der ikke skal indgives nogen anmodning om præjudiciel afgørelse. Sagsøgte er af den opfattelse, at der ikke er nogen juridisk tvivl med hensyn til fortolkningen af en bestemt EU-retlig bestemmelse, og at reguleringen af det specifikke beløb for sagsomkostningerne klart er reguleret i den nationale retsorden. Sagsøgte har ligeledes gjort gældende, at Den Europæiske Unions Domstol ikke har kompetence til at afgøre spørgsmål vedrørende sagsomkostninger.

Kort fremstilling af begrundelsen for forelæggelsen

- 10 For det første har den forelæggende ret anført, at ifølge retspraksis fra Tribunal Constitucional (forfatningsdomstol, Spanien) og Tribunal Supremo (øverste domstol, Spanien), som blev efterfulgt af justitssekretærens dekret af 1. oktober 2019, skal tvistens beløb fastsættes i stævningen, dvs. på tidspunktet for sagens anlæggelse. Når beløbets størrelse er fastsat, sker der, såfremt der ikke har været nogen tvist mellem parterne, *perpetuatio* eller fastfrysning af den nævnte processuelle oplysning, som finder anvendelse uden nogen ændring i de øvrige faser eller retsinstanser, idet parterne ikke kan ændre det beløb, der er endeligt fastsat ved sagens begyndelse, ved at anlægge iværksætte appel eller ved at anfægte fastsættelsen af sagsomkostningerne. Den forelæggende ret er i tvivl om, hvorvidt den nævnte retspraksis er forenelig med EU-retten.
- 11 Den forelæggende ret ønsker således oplyst, om den omstændighed at sagsøgernes angivelse af et beløb som ubestemt, når sagsøgte ikke har anfægtet en sådan angivelse, antages at udgøre en selvstændig handling fra sagsøgernes side, der forhindrer denne i at fastsætte påstandenes økonomiske værdi under behandlingen af sagen til anfægtelse af fastsættelsen af sagsomkostningerne, selv om kriteriet om kravets økonomiske interesse er kriteriet for at fastsætte beløbets størrelse (artikel 251 i loven om civil retspleje), er i strid med artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13/EØF, idet det ikke er muligt at genoprette den faktiske og retlige situation, som forbrugeren ville have befundet sig i uden det nævnte vilkår, selv om der til dennes fordel foreligger en erklæring fra en ret om, at kontraktvilkåret er urimeligt, og idet et urimeligt proceduremæssigt krav vedrørende en begrænsning af omkostningerne ikke fjernes, hvor det ville sikre forbrugeren de mest passende og effektive midler til en legitim udøvelse af dennes rettigheder, hvis dette krav fjernes.
- 12 For det andet er den forelæggende ret i tvivl om, hvorvidt artikel 394, stk. 3, i loven om civil retspleje er forenelig med artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13/EØF. Den forelæggende ret er således i tvivl om, hvorvidt den nedsættelse af sagsomkostningerne, som den nævnte nationale bestemmelse tillader, er forenelig med EU-retten, eftersom en sådan nedsættelse medfører en begrænsning af omfanget af forbrugers erstatning i forhold til de

sagsomkostninger, der følger af den erhvervsdrivendes ulovlige adfærd og misbrug. Den forelæggende ret ønsker oplyst, om den nævnte nationale bestemmelse er forenelig med effektivitetsprincippet, dvs. om den gør den retslige udøvelse af de rettigheder, som EU-retten tillægger forbrugerne, umulig eller uforholdsmæssigt vanskelig, idet den begrænsning, som den nævnte bestemmelse pålægger forbrugeren, hvis rettighed er blevet anerkendt af en ret, fører til, at denne forbruger skal bære en del af de sagsomkostninger, der følger af en erhvervsdrivendes ulovlige adfærd, som også er blevet anerkendt af en ret, som fører til, at forbrugeren skal bære en del af sine egne sagsomkostninger, hvilket ikke forekommer rimeligt.

ARBEJDSDOKUMENT